

“Herdenken is het telkens opnieuw funderen van de waarden waarop wij samen staan.”
(Niet-herdenken belemmert ons zicht op fundamentele waarden in het heden en in de toekomst, Comité 75 jaar Bevrijding)

Beleidsnotitie Comité 75 jaar Bevrijding

De toekomst van herinneren, veiligheid en vrijheid

Opdracht Comité 75 jaar Bevrijding

Het Comité 75 jaar bevrijding heeft de provinciale opdracht om het Provinciebestuur te adviseren over de inhoudelijke lijn die op provinciaal niveau centraal zal staan bij de viering van 75 jaar bevrijding.

Ook adviseert het Comité over de vormgeving van een subsidieregeling die aansluit bij de geformuleerde inhoudelijke lijn en beoordeelt zij de subsidieaanvragen die worden ingediend binnen deze subsidieregeling. Uitgangspunt is daarin een evenwichtig programma van regionale projecten verspreid over Limburg, inzet op het Nieuwe Herdenken en de plaatsing in de Europese context. Waar nodig jaagt het Comité onderdelen die in de programmering achterblijven aan.

Het Comité heeft op basis van deze opdracht het initiatief genomen om te komen tot een beleidsnotitie die de richting en accenten definieert voor de invulling van 75 jaar bevrijding en de basis vormt voor de nog op te stellen subsidieregeling. De beleidsnotitie is in de afgelopen maanden tijdens een aantal sessies door het Comité geformuleerd. Het resultaat van de brainstorm met het maatschappelijk veld in januari 2018 heeft het Comité hierin meegenomen. Ook blijkt uit de diverse contacten die door het Comité gelegd zijn dat veel initiatieven al in ontwikkeling zijn.

Inleiding

In de periode vanaf 12 september 2019 tot en met 3 maart 2020 is het 75 jaar geleden dat Limburg bevrijd is van de Duitse bezetting. Voor heel Nederland geldt de capitulatie datum 5 mei 1945 als bevrijdingsmoment.

Limburg was met de bevrijding van Mesch op 12 september 1944 de eerste plek waar de Amerikaanse infanterie divisie ('Old Hickory') de Belgisch-Nederlandse grens overstak en waar de bevrijding van Nederland is gestart. Het café Van Hoven in Mesch vormde de kern van de frontlinie op 12 september. Enkele uren later werd ook Noorbeek door een andere divisie bevrijd. Twee dagen later volgde Maastricht en al snel geheel Zuid-Limburg. De bevrijding van Nederland zou nog tot 5 mei 1945 duren. De westelijke Maasoever in Limburg werd door de geallieerden van diverse nationaliteiten in de maanden oktober en november met veel doden en gewonden bevrijd. Kerst voor de Limburgers aan de oostelijke Maasoever vond echter nog onder Duitse bezetting plaats. Zij werden pas in de eerste maanden van 1945 bevrijd. De meeste inwoners daar waren al gevlucht en geëvacueerd naar Noord-Nederland. Bergen, Well, Wellerlooi, Arcen en Venlo werden als laatste Limburgse dorpen op 03 maart 1945 bevrijd.

Het Comité vindt het belangrijk te onderstrepen dat de viering van 75 jaar bevrijding vanuit de samenleving moet worden vormgegeven. Van onderop en door verrassende initiatieven. Niet alleen vanuit de gevestigde orde. Ook realiseert het Comité zich dat er binnen de verschillende regio's in Limburg niet bekend is hoe de bevrijding in andere regio's verlopen is. Het Comité wil daarom zorgen voor een aanbod dat iedereen in de gelegenheid stelt kennis te nemen van de Limburgse bevrijding. Dit betekent dat het Comité wil inzetten op een programma dat zich zal onttellen tussen 12 september 2019 en 03 maart 2020.

Naast de advisering over de inhoudelijke invulling van het Limburgse programma, zorgt het Comité ook voor afstemming met de landelijke aanpak, de provincies Noord-Brabant en Gelderland en de Liberation Route. Met het V-fonds en de Provincie Limburg wordt bekeken op welke wijze cofinanciering door dit fonds voor Limburg gerealiseerd kan worden. Ook is er een belangrijke rol weggelegd voor de media en hebben er al gesprekken plaatsgevonden met L1 en Limburger waarin bereidheid is toegezegd. Een eerste belangrijk resultaat van de landelijke afstemming is dat ook in Limburg vanaf 2019 de Vrijheidscolleges zullen worden georganiseerd in samenwerking met het bevrijdingsfestival Roermond.

Kaderstelling

Het Comité ziet een zeer betrokken maatschappelijk veld met initiatieven van burgers, verenigingen, gemeenten, etc. die aan de slag willen gaan met de herdenking en viering van 75 jaar bevrijding. Initiatieven die allemaal van een grote waarde zijn voor het kroonjaar. Het Comité signaleert echter ook dat 75 jaar bevrijding de markering is van een scharnierpunt in de herdenking van oorlogsleed en de viering van de bevrijding. Niet alleen zullen onze bevrijders na WOII, slachtoffers en ooggetuigen langzaam verdwijnen uit het herdenkingsperspectief, ook is het essentieel dat de jongere generatie zich van de waarde van vrijheid bewust blijft en de functie van herdenken blijft onderstrepen.

Het kroonjaar 2019-2020 is dan ook geen op zichzelf staand kroonjaar, maar vormt tevens de impuls voor het structureel herdenken. Het is in dit kader belangrijk dat in het Limburgse programma ook het element beweging vertegenwoordigd is waardoor elke Limburger een impuls ervaart hoe vrijheid naar het dagelijks leven in onze gemeenschap vertaald kan worden. Verbindingen zijn hierin belangrijk: tussen mensen, tussen landen, tussen historische gebeurtenissen, maar ook de chronologische verbinding van de bevrijdingsroute door Limburg.

De herdenking in Limburg zal gezien moeten worden vanuit perspectief van de bevrijding van Europa van het nazisme en fascisme. Voorstellen vanuit het euregionale perspectief van onze buurlanden worden met belangstelling tegemoet gezien. Wij schrijven immers samen geschiedenis en wij bouwen samen aan onze toekomst. Juist ook voor de komende generaties. Dit raakt - ook op landelijk niveau bij de Stichting 75 jaar bevrijding - het vraagstuk rondom verzoening. Limburg is de provincie waarin de Amerikaanse Begraafplaats in Margraten is gelegen, maar ook de Duitse begraafplaats in Ysselsteyn. Het Comité wil, juist omdat dit een lastig en precair thema betreft, onderzoeken hoe dit een plaats kan krijgen in het herdenkingsprogramma.

Het Comité is dan ook van mening, mede gelieerd aan de provinciale opdracht, dat juist in deze context de opdracht ligt van het Comité.

Focus

Om focus aan te brengen heeft het Comité een drietal accenten benoemd die centraal zullen staan in het streven naar een evenwichtig programma van regionale projecten verspreid over Limburg:

- **Vrijheid en Veiligheid**
Nooit meer Holocaust. Op de vlucht naar vrijheid. Mogen zijn wie je bent. Gelijkwaardigheid. Veiligheid als basiswaarde. Leven zonder angst.
- **Vrijheid en verantwoordelijkheid: verbinding in onze gemeenschap**
Elkaar helpen vooroorlogs en naoorlogs. Samen feestvieren, blijdschap delen, verbroederen, sociale cohesie. Een beweging op gang brengen, voor anderen opkomen.
- **Europa als waarde(volle) gemeenschap**
Grensoverschrijdende waarden. De betekenis van Europa voor Limburg als grensregio in het kader van bevrijding, vrijheid, veiligheid, verantwoordelijkheid en verbindingen in gemeenschap. Gezamenlijke grensoverschrijdende historie en waarden. Kleine verhalen van mensen over de grenzen bij elkaar brengen.

Het Comité streeft naar projecten en initiatieven die passen in een groter geheel, die aansluiten bij de bevrijdingsroute door Limburg, waardoor een vernieuwend en inspirerend programma ontstaat voor de viering van 75 jaar bevrijding.

Het Comité is vooral op zoek naar projecten, ideeën en/ of initiatieven die anders mogen zijn dan anders. Projecten die qua statuus, karakter, kwaliteit en reikwijdte een provinciale uitstraling hebben. Die verbindingen leggen (een beweging maken) vanuit het verleden en heden naar de toekomst en die ook nieuwe generaties en nieuwe Limburgers aanspreken. Beweging ook als inhoudelijk element om projecten toekomstbestendig te laten zijn. Naast of vanuit de kleine verhalen van mensen tijdloos en over generaties heen. Vernieuwende en innovatieve projecten, die buiten de gebaande paden gaan. Projecten die bij je 'binnen' komen, de zintuigen prikkelen, je iets laten beleven, waardoor het besef van de waarde van vrijheid in onze unieke samenleving diep verankerd in de huidige en toekomstige generaties.

Vervolgproces

Met een uitvoerige oproep (call) die begin september breed wordt uitgezet, wil het Comité iedereen uitdagen/uitnodigen om met (eerste) ideeën te komen. Liefst zo creatief en innovatief mogelijk en passend binnen bovenstaande accent(en), focus en gevoel. De ideeën voor projecten kunnen eind oktober op twee dagen gepresenteerd worden tijdens een tweetal openbaar toegankelijke bijeenkomsten. Deze bijeenkomsten zullen in Noord/ Midden-Limburg en in Zuid-Limburg georganiseerd worden. Doel van deze bijeenkomsten is niet alleen het informeren van het Comité over de verschillende ideeën, maar , maar ook met de aanwezigen bekijken waar onderlinge versterking en/of verbinding.

Ná de presentaties zal de provinciale subsidieregeling voor projecten in dit kader worden opengesteld en is het mogelijk om subsidieaanvragen in te dienen. Bekeken wordt op welke wijze administratieve, financiële en/of andere hindernissen voor jongeren kunnen worden weggenomen, zodat initiatieven niet in de kiem gesmoord worden.

Het Comité adviseert het College van GS inhoudelijk over de subsidieaanvragen die worden ingediend. Streven is om innovatieve projecten die passen binnen de focus en het beschikbare financiële kader uiteindelijk te honoreren met een provinciaal subsidie, waarbij cofinanciering ook een voorwaarde zal zijn. Daarbinnen is er ruimte voor een aantal (grotere) gedurfde, spannende, innovatieve (belevings)projecten waarover het Comité aan GS zal adviseren de kosten volledig door een provinciaal subsidie te dekken.

Het Comité streeft ernaar om uiterlijk eind 2018 de schriftelijke advisering aan te bieden aan het College van GS. Vanuit de provinciale organisatie zal het (formele) subsidieproces worden begeleid en afgehandeld.